

Yttrande angående remiss: Samling för skolan - Nationell strategi för kunskap och likvärdighet

Det finns stora brister med dagens styrning av skolan. Ska man ha goda förutsättningar för att styra skolan måste både mål och medel hänga ihop. Den som sätter upp mål för verksamheten måste också vara ansvarig för att det finns medel att nå målen.

Sedan kommunaliseringen av skolan har detta ansvar varit otydligt. Staten fastslår kunskapskrav och läroplaner, men kommunerna avgör hur mycket resurser som ska tillskjutas och här varierar det kraftigt mellan kommunerna. Den dubbla styrningen skapar dessutom otydlighet och innebär att rektorer slits mellan två uppdrag där kommunens budgetuppdrag alltför ofta måste prioriteras framför statens kunskapsuppdrag.

Liberalerna vill därför att staten tar över ansvaret för skolan från kommunerna. Det skulle vara bra för skolans kunskapsuppdrag, det skulle vara bra för läraryrkets status och det skulle vara särskilt bra för de elever som behöver skolan mest men som nu bor i kommuner där skolan inte prioriteras.

Inom det svenska skolväsendet finns det i dag stora skillnader mellan kommuner, skolor och klassrum. Men svaret på den utmaningen måste vara att man lyfter undervisningens kvalitet i alla klassrum. Att det finns dåliga skolor kan inte mötas med att man ska lotta vem som ska gå i dem.

Istället bör fokus läggas på att skolsystemet blir så kompensatorisk som möjligt, bland annat genom att de skickligaste rektorena, förskollärarna och lärarna finns för de barn/elever som behöver dem mest - från förskolan till högstadiet. Idag är det tyvärr inte så.

Kunskaperna i den svenska skolan har sjunkit i 25 år. Först efter åtta år av liberal skolpolitik med tydliga kunskapskrav såg vi att utvecklingen började vända. Men det räcker inte.

Kunskapsresultaten måste förbättras. För att nå dit krävs kunskapsreformer som innebär högre status för lärarna, mer tid i skolan för nyanlända, höjda lärarlöner samt betyg och nationella prov samt att skolan återförstatligas.

Yttrande MP, S
Kommunstyrelsen
2017-08-23
Ärende 4.1

Yttrande gällande remiss: Samling för skolan - Nationell strategi för kunskap och likvärdighet

2015 års Skolkommision har kommit med sitt slutbetänkande som Göteborgs Stad har fått tillfälle att yttra sig över. Stadsledningskontoret avstyrker Skolkommisionens förslag om aktivt skolval som ett sätt att minska segregationen mellan skolor. Inte minst mot bakgrund att tidsplanen är för snäv.

Skolsegregationen är en av de största utmaningar som skolsystemet står inför. Vi menar att vi behöver pröva alla vägar för att komma så långt som möjligt när det gäller att i skolan kompensera för elevers skiftande socioekonomiska bakgrunder och individuella förutsättningar. Aktivt skolval är enligt skolkommisionens bedömning en del i en sådan strategi för att skapa mer jämlika förutsättningar. Vi menar också att aktivt skolval kan vara ett av flera sätt att få skolvalet att vara en självklar del för de lite äldre barnen att komma till en skola som kan fungera så bra som möjligt utifrån individens behov av utveckling. Aktivt skolval kan också innebära skolorna i större utsträckning synliggör sina profiler och att eleverna och deras föräldrar får bättre tillgång till information om olika skolor vilket i sig kan stärka elevernas motivation för skolgången.

Stadsledningskontorets bedömning att tidsplanen är för snäv, tror vi är korrekt, men att förslaget bör genomföras längre fram. För att genomförandet skall bli bra bedömer vi att starten för det aktiva skolvalet bör vara 1/7 2019.

Yrkande MP, S, V
Kommunstyrelsen
2017-08-23
Ärende 4.1

Yrkande gällande remiss: Samling för skolan - Nationell strategi för kunskap och likvärdighet

2015 års Skolkommision har kommit med sitt slutbetänkande som Göteborgs Stad har fått tillfälle att yttra sig över. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande tillstyrker stora delar av skolkommisionens förslag och lämnar kritiska kommentarer som fördjupar och problematiserar betänkandets ställningstaganden. Dock avstyrker stadsledningskontoret att rektors uppdrag bör utvidgas till att omfatta skyldigheten att verka för en allsidig social sammansättning av undervisningsgrupperna inom skolenheten, liksom betänkandets förslag om lottning vid placering vid skolenheter med kommunal huvudman. Vi menar att segregationen inom de kommunala skolorna är allvarlig och närhetsprincipen får till följd att en mer blandad socioekonomisk sammansättning kraftigt motverkas. Lottning som ett av flera urvalsinstrument kan givetvis ifrågasättas men den skulle möjliggöra mindre homogen socioekonomisk elevsammansättning på översökta skolor, främst i de högre åldrarna. Lottning används dessutom redan inom det svenska utbildningssystemet till populära utbildningar inom högskolan. Förslagen om att rektor och huvudman ska verka för en allsidig social sammansättning, liksom lottning vid placering vid skolenhet, bör därför tillstyrkas.

Ett ytterligare förslag som skolkommisionen lämnat i sitt betänkande är att utreda ett system för gemensam antagning av elever till skolenheter inom förskoleklass och grundskola med kommunal respektive enskild huvudman. Stadsledningskontoret avstyrker även detta förslag. Vi menar att det bör utredas hur ett sådant system kan se ut och ser att en gemensam antagning mellan kommunala och fristående skolor skulle förbättra möjligheterna till en socialt mer likvärdig hantering. Vi vill därför tillstyrka även detta förslag i betänkandet.

Inkludering är en mycket viktig utgångspunkt i skolan, och att alla skolor ska ha hög kompetens att möta alla elevers olikhet är ett viktigt mål att sträva efter. Resursskolor har en roll att fylla när spetskompetens som inte ryms inom ordinarie skola är en helt nödvändig del för att upp nå läroplanens och skolans mål. Därför tycker vi att Skolkommisionens förslag om att även kommunala huvudmän kan vara aktuella för resursskolor är bra. Tillstånd att bedriva resursskola bör ges av Skolinspektionen eller liknande myndighet.

Kommunstyrelsen föreslår besluta

- att *tillstyrka* betänkandets förslag att rektors uppdrag bör utvidgas till att omfatta skyldigheten att verka för en allsidig social sammansättning av undervisningsgrupperna inom skolenheten
- att *tillstyrka* betänkandets förslag om lottning vid placering vid skolenheter med kommunal huvudman.
- att *tillstyrka* betänkandets förslag att utreda ett system för gemensam antagning av elever till skolenheter inom förskoleklass och grundskola med kommunal respektive enskild huvudman.
- att tillstyrka betänkandets förslag om möjlighet för kommunala huvudmän att inrätta resursskolor
- att med föreslagna ändringar anta stadsledningskontorets förslag till yttrande och översända det till Utbildningsdepartementet som Göteborgs Stads yttrande.

Göteborgs Stad

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2017-06-20
Diarienummer 0873/17

Välfärd och utbildning

Avdelningen för utbildning, barn och unga, folkhälsa
Jonas Österberg, Annika Andersson
Telefon 031-368 04 23
E-post: jonas.osterberg@stadshuset.goteborg.se,
annika.andersson@stadshuset.goteborg.se

Remiss Utbildningsdepartementet, Samling för skolan - Nationell strategi för kunskap och likvärdighet, del 2 (SOU 2017:35)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Yttrande över betänkande, Samling för skolan - Nationell strategi för kunskap och likvärdighet (SOU 2017:35) del 2, i enlighet med bilaga 2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, översänds till Utbildningsdepartementet.

Sammanfattning

Göteborgs Stad har 2017-05-04 erhållit rubricerade ärende på remiss. Yttrandet ska vara departementet tillhanda senast den 1 september 2017. Ärendet medger ingen bordläggning.

Yttrande över avsnitt 8.2, Ökat nationellt ansvar för skolans finansiering, behandlades vid kommunstyrelsens sammanträde 2017-06-14, § 516.

Stadsledningskontoret föreslår att Göteborgs Stad tillstyrker merparten av förslagen och instämmer i kommissionens bedömningar. Stadsledningskontoret föreslår dock att Göteborgs Stad bland annat avstyrker förslaget om lottning och kommunala resursskolor.

Ekonomiska konsekvenser

Stadens remissvar avseende Skolkommissionens förslag som berör de direkta ekonomiska konsekvenserna mellan stat och kommun, avsnitt 8:2, behandlades i kommunstyrelsen den 2017-06-14.

De bedömningar och förslag som omfattas av de delar av kommissionens betänkande som behandlas i föreliggande remissvar beskriver mycket få ekonomiska konsekvenser ur ett kommunalt perspektiv. Om de insatser som föreslås ger avsedd effekt kan kommunens kostnader på längre sikt minska, då exempelvis fler personer kan komma i arbete och kommunernas kostnader för försörjningsstöd kan minska.

Barnperspektivet

Kommissionens förslag och bedömningar syftar till att medföra en generell förstärkning av skolsystemet som ska gynna alla barns och elevers lärande och välbefinnande. Elevernas skolresultat ska förbättras och likvärdigheten mellan elever, skolenheter och skolhuvudmän ska förbättras.

Jämställdhetsperspektivet

I nuläget är det en större andel pojkar som är obehöriga till de nationella programmen i gymnasieskolan. Skillnaden mellan flickors och pojkars resultat har också ökat över tid. Då kommissionen föreslår en rad förändringar som syftar till en högre måluppfyllelse har pojkar som grupp därmed mer att vinna på de förändringar som föreslås.

Kommissionen lämnar också en rad förslag och bedömningar som syftar till att stärka lärarprofessionen. Då en övervägande majoritet av den undervisande personalen inom skolformerna förskoleklass och grundskola är kvinnor innebär det att kvinnor till större del kommer beröras av de professionsrelaterade förslagen.

Mångfaldsperspektivet

Kommissionen lämnar bland annat förslag om riktade statsbidrag med hänsyn till elevernas socioekonomiska bakgrund, vilket leder till ökade resurser för skolor med en stor andel nyanlända elever. Resurstillskottet innebär ökade möjligheter för en högre lärartäthet, ökade möjligheter till studiehandledning m.m. Kommissionens bedömning är att förslagen på sikt förbättrar möjligheterna för elever med utländsk bakgrund att nå målen i skolan och på sikt främja integrationen.

Miljöperspektivet

Stadsledningskontoret har inte funnit några synpunkter utifrån detta perspektiv.

Omvärldsperspektivet

Kommissionens bedömningar och förslag baseras på en bred kunskapsinhämtning från en rad internationella rapporter och mätningar. En viktig utgångspunkt har varit OECD:s granskning av den svenska skolan som presenterades under 2015. Resultaten i PISA 2015, TIMSS 2015 och TIMS Advanced 2015 är en annan viktig utgångspunkt och jämförelser görs med andra EU- och OECD-länder.

Bilaga 1: Sammanfattning

Bilaga 2: Stadsledningskontorets förslag på yttrande till Utbildningsdepartementet

Ärendet och dess bakgrund

Göteborgs Stad har 2017-05-04 erhållit rubricerade ärende på remiss. Yttrandet ska vara departementet tillhanda senast den 1 september 2017. Ärendet medger ingen bordläggning.

Yttrande över avsnitt 8.2, Ökat nationellt ansvar för skolans finansiering, behandlades vid kommunstyrelsens sammanträde 2017-06-14, § 516, och vara departementet tillhanda senast 2017-08-05.

Då remitteringen av betänkandet till stor del förlagts under sommar- och semesterperioder har sedvanlig hantering via ett lokalt remissförfarande i ett antal av stadens nämnder inte varit möjlig att genomföra. Remissvaret har därför tagits fram i workshop med sektors- och områdeschefer inom sektor utbildning. Avstämning har också gjorts med andra remissinstanser som GR och SKL.

Utbildningsdepartementet tillsatte under 2015 en kommitté med uppdrag att lämna förslag som syftade till att höja kunskapsresultaten, förbättra kvaliteten i undervisningen och öka likvärdigheten i skolan. Kommittén fick namnet 2015 års skolkommision. Kommissionen har haft en bred sammansättning från profession, akademi och myndigheter. Kommissionen har också arbetat i dialog med en parlamentarisk sammansatt referensgrupp. Under 2016 lämnade kommissionen ett delbetänkande.

Stadsledningskontorets överväganden

Stadsledningskontorets synpunkter sammanfaller med yttrandet i bilaga 2.

Stadsledningskontoret

Jonas Österberg
Planeringsledare

Carina Krantz Rönnqvist
Avdelningschef

Sammanfattning

Skolkommissionen har till uppdrag att lämna förslag som syftar till höjda kunskapsresultat, förbättrad kvalitet i undervisningen och en ökad likvärdighet i skolan (dir. 2015:35). I delbetänkandet redovisade kommissionen bland annat förslag till nationella målsättningar och en långsiktig plan med utvecklingsområden (SOU 2016:38). Detta slutbetänkande innehåller konkreta förslag inom de utvecklingsområden som identifierades i delbetänkandet och en tidsplan för genomförandet samt nödvändiga författningsändringar.

Kunskapsresultaten har sjunkit i den svenska grundskolan i flera årtionden enligt internationella undersökningar. Det är glädjande att både PISA 2015 och TIMSS 2015 visar på förbättrade kunskapsresultat i matematik och PISA 2015 även i läsförståelse och att därigenom en fallande resultatkurva brutits. I TIMSS Advanced 2015 förbättrades resultaten i matematik jämfört med 2008, men i fysik har försämringen mellan 1995 och 2008 fortsatt. Resultatet av de senaste internationella undersökningarna visar dessvärre en fortsatt negativ trend när det gäller likvärdigheten i grundskolan. Resultaten tyder på att elevernas familjebakgrund har fått större betydelse för studieresultaten.

Tidigare PISA-studier har visat att det är fullt möjligt att i ett land åstadkomma goda kunskapsresultat och samtidigt en hög grad av likvärdighet. Det har också påvisats evidens för att det föreligger kausalitet, dvs. att likvärdighet i termer av små skillnader i kunskaper mellan olika elevgrupper leder till högre nationella kunskapsresultat. Skolkommissionens förslag i detta betänkande syftar just till denna kombination av förbättringar.

Skolan kännetecknas av allvarliga systemsvagheter

Skolan kännetecknas av allvarliga systemsvagheter. Det har lett till försämrade förutsättningar för en hög kvalitet i undervisningen. Det senare är avgörande för att eleverna ska kunna nå goda kunskapsresultat. Systemsvagheterna, som närmare beskrivits och analyserats i delbetänkandet, består enligt kommissionen framför allt i följande brister.

- Sviktande kapacitet och ansvarstagande hos många skolhuvudmän.
- För svag kompensatorisk resursfördelning.
- Otillräcklig kompetensförsörjning till lärar- och skolledaryrkena och bristande förutsättningar för professionsutveckling.
- Brister i resultatinformation som försvårar kvalitetsarbetet.
- Skolsegregation som leder till kvalitetsskillnader mellan skolor.
- Problem i lärandemiljön.
- Splittrad och över tid oenig nationell styrning av skolan.

De brister som kommissionen identifierat har resulterat i ett försvagat och delvis fragmentiserat skolväsende med en låg grad av samverkan, samarbete och gemensamt förbättringsarbete mellan skolor och skolhuvudmän. Samma svagheter har också uppmärksamats i OECD:s granskning av den svenska skolan. Det gäller särskilt kapacitetsbrister, resursfördelning, läraryrkets attraktivitet, samverkan samt svagheter i utvärderingssystemet.

Även om situationen är allvarlig har skolan i Sverige också styrkor som måste framhållas. Skolsystemet är väl utbyggt från förskola till vuxenutbildning. Elever och vårdnadshavare har möjlighet att välja mellan offentligt finansierade, avgiftsfria skolor med olika huvudmän. Relationerna mellan elever och lärare är goda och de allra flesta elever trivs bra i skolan. I t.ex. engelska, medborgarkunskaper och demokratisk kompetens uppvisar svenska elever goda resultat.

I de kommande ansträngningarna att lyfta resultaten och förbättra likvärdigheten är det viktigt att bevara och bygga vidare på skolans starka sidor. Enligt kommissionen är det centralt att staten på olika sätt stödjer och stärker skolhuvudmännen i deras viktiga

uppdrag, samtidigt som staten utvecklar en mer sammanhållen och ändamålsenlig styrning. Det är likaså viktigt att involvera lärarna och skolledarna i det fortsatta arbetet med att utveckla och stärka skolsystemet. Det professionella inflytandet över skolutvecklingen liksom lärares och rektorers professionella autonomi ska stärkas. Långsiktighet och uthållighet i den nationella skolpolitiken är andra nödvändiga förutsättningar för att lyckas. De bedömningar och förslag som kommissionen lämnar bildar en samlad strategi för skolsystemet som helhet när det gäller de skolformer som uppdraget omfattar: förskoleklass, grundskola och gymnasieskola.

Kommissionens förslag och strategiska bedömningar

Kommissionen lämnar i detta betänkande konkreta förslag till, lägger grunden till eller uttalar stöd för fortsatta processer inom ett antal utvecklingsområden enligt följande. Sammantaget innebär förslagen en samlad strategi för ett robust skolsystem med utvecklingskraft och stärkt likvärdighet.

Stärkt huvudmannaskap genom statligt stöd och samverkan

En statlig skolmyndighet med närvaro på regional nivå för att stärka och stödja skolhuvudmännen

Alla skolhuvudmän måste ha tillräcklig kapacitet för sitt uppdrag. Ett stärkt huvudmannaskap ska åstadkommas genom statligt stöd och samverkan på regional nivå. En skolmyndighet ska genomföra resultatdialoger med skolhuvudmännen samt skolgranskningar med ett stödjande och utvecklande syfte. Stöd ska ges till det systematiska kvalitetsarbetet och den regionala kompetensförsörjningen ska främjas. Myndigheten ska ge riktat stöd till skolor med stora utmaningar och främja samarbete och erfarenhetsutbyte mellan skolor, skolhuvudmän och lärosäten. Den regionala planeringen av gymnasieskolan ska stärkas. En statlig reglering införs av skolchefens ansvar att aktivt verka för att de nationella bestämmelserna efterlevs. Bestämmelserna om statliga åtgärder för rättelse gentemot en kommunal huvudman ska aktualiseras i motsvarande situationer som ett återkallande av ett godkännande för enskild huvudman.

Utgångspunkter för en myndighetsöversyn

Kommissionen anser att de statliga skolmyndigheternas uppgifter bör omprioriteras så att resurser frigörs till vetenskapligt förankrat utvecklingsstöd och främjande arbete, som effektivt kan bidra till ökad kvalitet i undervisningen. Den statliga styrningen behöver förtydligas. Tillsynens roll bör vara att ur ett medborgarperspektiv hävda elevers rätt samt grundläggande statliga krav på skolhuvudmännen. En myndighetsöversyn bör skyndsamt genomföras.

Kompetensförsörjning till skolväsendet

Fortsatta insatser för att öka antalet behöriga lärare och skolledare

Det krävs fortsatta insatser för att säkra tillgången på behöriga lärare och skolledare till det svenska skolväsendet. Det är viktigt att de åtgärder som vidtas bidrar till en långsiktigt bibehållen eller stärkt kvalitet. Det kapacitetsbyggande som behövs uppnås inte genom temporära kortsiktiga lösningar, utan genom en långsiktig systemförstärkning. Den kapacitetsförstärkning och kvalitetsutveckling kommissionen ser som nödvändig kommer att medföra behov av resurser och riktade insatser.

Utöver satsningar på de reguljära lärarutbildningsprogrammen är det angeläget att skapa bättre tillgång till behörighetsgivande och behörighetskompletterande utbildningar. Det är även angeläget att skapa bättre tillgång till utbildningar som bidrar till utökad behörighet för lärare, samt goda villkor för deltagande.

Rektorer måste ges goda förutsättningar för sitt uppdrag. Befattningsutbildningen för rektorer är en betydelsefull del av detta. Det är angeläget att skolhuvudmännen värnar den tid rektor behöver för att tillgodogöra sig utbildningen.

Det är mycket viktigt att vidta åtgärder för att göra det attraktivt för behöriga lärare att vilja arbeta som lärare och som underlättar för behöriga lärare som lämnat yrket att åter bli verksamma som lärare.

Förstärkt lärarutbildning

Det är viktigt att säkerställa att lärosätena tilldelas tillräckliga resurser för att driva lärarutbildningar med hög kvalitet. En ökad tilldelning av ekonomiska resurser per student är en förutsättning för att tillgodose det behov som finns av lärarledd undervisningstid, metodik- och praktiklektioner, tillämpningsövningar av olika slag, praktisk träning och gruppdiskussioner.

De resursförstärkningar regeringen tidigare beslutat om bör följas upp och utvärderas. Det kan behöva tillsättas ytterligare medel för att det ska vara möjligt att skapa en lärarutbildning av god kvalitet i den volym som krävs.

Lämplighetsbedömning för antagning till lärarutbildningarna kan övervägas, under förutsättning att resultatet av pågående försöksverksamhet tillstyrker detta. Frågan om ett införande av högre behörighetskrav för antagning behöver utredas i särskild ordning.

Lärarstudenternas förberedelse inför sitt framtida yrkesutövande kan stärkas genom en mer omfattande praktisk och verksamhetsförlagd inriktning på lärarutbildningarna. Detta handlar t.ex. om möjligheten för lärarstudierande att under handledning av erfarna och skickliga lärare få möjligheter att utveckla sin undervisningsskicklighet och sitt ledarskap i klassrummet.

De teoretiska och de praktiska inslagen i lärarutbildningarna behöver knytas närmare varandra, både i de verksamhetsförlagda och i de lärosätesförlagda delarna av utbildningarna.

Ett starkt samarbete mellan lärosäten och skolhuvudmän är en förutsättning för en verksamhetsförlagd utbildning (VFU) av god kvalitet. En infrastruktur inom skolområdet, liknande de förhållanden som det s.k. ALF-avtalet¹ tillförsäkrar hälso- och sjukvårdsområdet, skulle kunna lägga en ny grund för kunskapsutvecklingen till stöd för kvalitetsutvecklingen inom lärarutbildningarna t.ex. gällande VFU.

För att stärka lärarutbildningarnas vetenskapliga grund är det angeläget att andelen forskarutbildade lärare ökar inom utbildningarna.

Frågan om en statlig satsning på inrättande av s.k. excellenta centra eller starka utbildningsmiljöer för lärarutbildning bör utredas.

¹ Avtal mellan svenska staten och vissa landsting om samarbete om grundutbildning av läkare, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården.

En sådan satsning kan bidra till såväl en stärkt kvalitet som en höjning av lärarutbildningsområdet status.

Stärkt forskningskapacitet för att möta skolans och lärarutbildningarnas behov

Utveckling av den praktknära forskningen kan ske genom att lärosäten utvecklar miljöer som integrerar forskning och lärarutbildning, genom aktiv och nära samverkan sker mellan dessa miljöer och skolhuvudmännen samt med skolor som är intresserade av aktiv medverkan i forsknings- och utvecklingsarbete.

Ett sätt att föra samman forsknings- och erfarenhetsbaserad kunskap är att skolor utvecklas till att bli centra där även praktknära forsknings- och utvecklingsarbete bedrivs. Det är viktigt att möjliggöra för skolornas lektorer och övriga lärare att i sina anställningar samverka med universitet och högskolor genom att delta i och även leda forskning, liksom medverka i handledarutbildning, VFU och övrigt utvecklingsarbete.

Det är viktigt att anknytningen mellan forskning och skolans verksamhet är ömsesidig, så att forskningen och lärarutbildningarna utvecklar lärares och skollärares praktiska yrkesutövande, samtidigt som lärares och skollärares yrkesutövning utvecklar forskningen och lärarutbildningarna. Lärares och skollärares erfarenhet behöver utvecklas i den dagliga verksamheten, t.ex. genom kollegiala samtal, dokumentation, utvärdering, och kritisk granskning av yrkesutövningen.

Den generella forskningskapaciteten behöver stärkas för att kunna möta skolväsendets och lärarutbildningarnas behov. Detta innefattar en långsiktig satsning på uppbyggnad av grundforskning såväl som stöd för uppbyggnad av praktknära forskning.

Spridningen av forskning måste utvecklas så att relevant forskning i ökad utsträckning kan göras tillgänglig för skollära, lärare och andra yrkesgrupper som är verksamma i skolan för att därmed bidra till skol- och undervisningsutveckling. Detta innefattar frågan om lärares och skollärares tillgång till universitets- och högskolebibliotek.

Lärares och skolledares professionella utveckling

Kommissionen föreslår att en nationell funktion för lärar- och skolledarutveckling inrättas. Frågan om hur funktionen ska organiseras och ledas bör hanteras inom ramen för den myndighetsöversyn på skolans område som kommissionen föreslår. Till dess att utredningen tillsatts föreslås en interim arbetsgrupp påbörja beredningen av funktionens arbete.

Kommissionen föreslår att ett nationellt professionsprogram för lärare och skolledare inrättas. Programmets övergripande syfte ska vara att främja lärares och skolledares professionella utveckling samt skolutveckling, för att därmed skapa generella förutsättningar för kapacitetsbyggande i skolväsendet och en stärkt undervisning och bidra till positiva effekter på elevers kunskapsutveckling och skolors resultat

Genom programmet skapas en struktur för kapacitetsbyggande på system- och skolnivå och för lärares och skolledares professionella utveckling. Programmet åstadkommer ett tydligt, transparent och likvärdigt system för utveckling under en lärares yrkesliv, för skolledarförslörningen samt för skolledares yrkesmässiga progression.

Programmet ska vara nationellt reglerat. Lärare, skolledare, skolhuvudmän och lärarutbildare ska vara delaktiga i utvecklandet och förvaltandet av programmet, genom den nationella funktion för lärar- och skolledarutveckling som kommissionen föreslår. På lokal nivå avgörs utformningen av innehållet utifrån de behov som där identifierats.

Inom ramen för programmet ska det etableras ett antal kvalifikationsnivåer som, baserat på beskrivningar för vad lärare och skolledare bör kunna och göra, tydligt och transparent definierar progression. Därutöver bör programmet omfatta olika utvecklingsspår för att möjliggöra ytterligare fördjupning. Progression i programmet ska baseras på specifika kvalifikationer och ska ha en tydlig koppling till kompetensutveckling.

Lönebildning för lärare och skolledare ska även fortsättningsvis vara en partsfråga. Det är viktigt att de behov som finns av att premiera utveckling och ökat ansvarstagande tillvaratas inom den reguljära lönebildningsprocessen.

Kärnuppgifterna undervisning och skolledarskap

Kommissionen menar att det är angeläget att regeringen ger hög prioritet åt arbetet med att utveckla och digitalisera nationella prov samt att utveckla bedömningsstöd och kunskapsutvärderingar, i syfte att möjliggöra för lärarna att arbeta effektivare samt för att öka likvärdigheten och rättssäkerheten för eleverna.

Det är viktigt att skolan organiseras på så sätt att rektor kan prioritera det pedagogiska ledarskapet och vara ett stöd för lärarna.

Det är vidare av stor betydelse att legitimerade lärare kan fokusera på undervisningen genom att frigöras från administrativa och andra sysslor i den mån det är möjligt.

Huvudmännen bör beakta den administrativa bördan för lärare och rektorer och vara restriktiva med att belasta dem med egna mål, anvisningar och redovisningskrav vid sidan av de som anges i nationella styrdokument.

Det är också viktigt att de möjligheter till effektiviseringar i lärarens arbete i övrigt som digitaliseringen erbjuder tas tillvara.

Ökat nationellt ansvar för skolans finansiering

Efter fortsatt utredning ska en miniminivå fastställas för undervisning och elevhälsa, och vidare ska förutsättningarna för sektorbidrag eller andra former av statlig finansiering utredas

Kommissionen bedömer att det generellt sett fördelas medel till skolan med för liten hänsyn till socioekonomiskt betingade skillnader i elevunderlaget. Det finns heller inga garantier för att huvudmännen totalt sett avsätter tillräckliga resurser.

Kommissionen bedömer att resurserna för undervisning i förskoleklass och grundskola är viktiga att styra liksom även resurserna för elevhälsa.

Kommissionen förordar att staten efter fortsatt utredning ska ange en miniminivå för varje huvudmans resurser till undervisning och elevhälsa. Utredningen är angelägen och bör därför tillsättas så fort som möjligt. Det är angeläget att fortsatt analysera orsakerna till skillnader mellan huvudmännens avsatta resurser för undervisning och elevhälsa, och att utröna i vilken utsträckning dessa skillnader beror på skilda förutsättningar, skilda ambitioner eller på skill-

nader i effektivitet i skoluppdragets utförande. Efter en sådan analys finns förutsättningar att ytterligare utveckla grunderna för statens resursstyrning.

Vidare föreslår kommissionen att regeringen ska utreda förutsättningarna för ett sektorsbidrag eller andra former av nationell finansiering av skolan. Ett sektorsbidrag innebär att staten fördelar medel till hela eller stora delar av kommunernas skolverksamhet. Ett sektorsbidrag kan exempelvis utgå till undervisning och elevhälsa alternativt till hela skolverksamheten. Förutsättningarna för ett sektorsbidrag kan med fördel analyseras inom ramen för samma utredning som även hanterar frågan om miniminivåer, men dock med olika tidsplaner. Frågan om miniminivåer bör utredas först. En utredning om ett sektorsbidrag kommer med nödvändighet att beröra reglerna för finansiering av skolverksamhet hos såväl kommunala som enskilda huvudmän.

Ett villkorat statsbidrag till huvudmännen

Kommissionen föreslår ett villkorat statsbidrag till huvudmännen för undervisning och elevhälsa. Bidraget baseras på socioekonomiskt betingade förutsättningar, med infasning över tre år. Bidraget avser förskoleklass och grundskola.

Kommissionen menar att 6 miljarder kronor är en avvägd nivå, i syfte att möjliggöra undervisning av hög kvalitet och kompensatoriska insatser för en likvärdig utbildning. Ett villkor för statsbidraget är att huvudmännen förbinder sig att inte reducera egna medel till undervisning och elevhälsa under den tid som de uppbär bidraget.

SCB får i uppdrag att årligen ta fram ett socioekonomiskt index till grund för fördelningen av statsbidraget.

Statsbidraget kan delvis finansieras genom att vissa riktade bidrag avvecklas.

Huvudmännens fördelning till skolenheter

Kommissionen föreslår att SCB får i uppdrag att årligen ta fram indexvärden för varje skolenhet. Dessa indexvärden ska tjäna som vägledning vid kommunala respektive enskilda huvudmäns fördelning av medel till skolenheterna. Indexvärdena kommer att ge huvud-

männen ett starkare stöd för och hjälp till att fördela resurser med hänsyn till elevernas skilda behov av kompensatoriska insatser.

Utredning om gymnasieskolans finansiering, dimensionering och lokalisering

Kommissionen anser att det är nödvändigt med ett starkare nationellt ansvar för gymnasieskolans finansiering, dimensionering och lokalisering i ett regionalt perspektiv.

Frågan om planering och dimensionering av program och skolor är central för resursutnyttjandet i gymnasieskolan. Många kommuner klarar inte att erbjuda sina elever ett fullständigt programutbud inom gymnasieskolan. Runt om i landet finns kommunalförbund och andra samarbetsformer för att så långt möjligt kunna erbjuda eleverna ett allsidigt programutbud inom ett rimligt avstånd. Samordningen fungerar dock inte optimalt.

Regeringen föreslås tillsätta en utredning i syfte att ta fram en ny regionalt baserad modell för finansiering och styrning av gymnasieskolan, med utgångspunkt från ett starkare nationellt ansvar.

Garanterad undervisningstid

Kommissionen vill understryka att den tid som ägnas åt undervisning är en viktig faktor för elevernas kunskapsutveckling. Sverige har i internationell jämförelse färre undervisningstimmar i grundskolan än många andra länder. Undervisningstiden bör på sikt utökas.

Undervisningstiden ska utnyttjas effektivt. Omfattningen av olovlig frånvaro, sena ankomster och stök och oro i studiemiljön måste minska.

Den minsta garanterade undervisningstiden ska också i praktiken tillförsäkras varje elev. Redovisningen och kontrollen behöver förbättras. För grundskolan kommer införandet av en stadiindelad timplan att underlätta kontrollen. För gymnasieskolan, där problemet med bortfall av undervisningstid är större, behövs skärpningar. Gymnasieutredningens förslag till uppföljning och redovisning av undervisningstiden bör genomföras.

En god miljö för lärande och utveckling

En god skolmiljö gynnar alla elevers lärande, främjar välbefinnande och bidrar till positiva hälsoeffekter. Faktorer som klassrumsmiljö och skolklimat, relationen mellan lärare och elev och mellan elever påverkar barns och ungas lärande och utveckling i hög grad. En undervisning som är anpassad efter elevers olika behov och förutsättningar och en god lärmiljö gynnar alla elevers lärande och välbefinnande. Detta gäller de elever som är i behov av stöd och anpassning, de elever som lättare lever upp till kunskapskraven och de högpresterande elever som behöver ytterligare stimulans.

Insatser för en trygg lärmiljö som främjar studiero

Trygghet och studiero i skolan är viktigt för att ge både elever och skolans personal rätt till en god arbetsmiljö och för att skapa en god lärandemiljö. Detta understryker kopplingen mellan trygghet och studiero, skolans breda demokrati- och värdegrundsarbete och skolans kunskapsuppdrag.

Det finns problem med lärandemiljöerna på många av landets skolor. Många elever känner sig inte trygga och uppger att de är rädda för andra elever i skolan och att de upplever att de blir kränkta av både andra elever och av lärare. Det framkommer också att många elever upplever bristande studiero och att andra elever stör ordningen på lektionerna.

Kommissionen föreslår att rektors ansvar gällande trygghet och studiero förtydligas i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet och läroplanen för gymnasieskolan. Läroplanerna ska också kompletteras så att de markerar att elever ska visa respekt och hänsyn för lärare och andra elever, samt betonar vikten av att eleven genom egen ansträngning och delaktighet tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god skolmiljö.

Det är angeläget att de disciplinära åtgärdernas tillämpning i klassrummen utvärderas. Om utvärderingen visar problem med tillämpningen bör regelverket ändras för att säkerställa att lagstiftningen är tillräcklig på området. Skolledare och lärare måste känna sig säkra på vilka befogenheter de har.

Det finns ett stort behov av både kunskapsuppbyggnad och kunskapspridning gällande arbetssätt, metoder och strukturer som är

effektiva för att förebygga problem med otrygghet och oroliga studiemiljöer. Det är av stor betydelse att lärarstuderande ges möjlighet att, under handledning av erfarna och skickliga handledare, utveckla sitt ledarskap i klassrummet.

Ökade inslag av stöd och stimulans

Det svenska skolsystemet präglas av tanken om inkludering och alla elevers rätt till utbildning. Det finns dock flera indikationer på att systemet inte är framgångsrikt när det gäller att genom stöd och stimulans ge alla barn och elever möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina egna förutsättningar. Undervisningen inriktas många gånger mot en medelnivå, vilket får som konsekvens att den missar de elever som behöver mer stimulans och utmaningar, samtidigt som de elever som behöver extra anpassningar och stöd inte heller får det.

Det är av avgörande betydelse att tidigt upptäcka elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd, och att vidta åtgärder. Kvalificerade specialpedagogiska aktiviteter och insatser för elever som riskerar att få skolsvårigheter utgör en viktig del av uppdraget att skapa ett likvärdigt skolsystem. Det behövs uppföljning och utvärdering för att generera kunskap om vilka program och insatser som är effektiva när det gäller extra anpassningar och särskilt stöd.

Förslaget om obligatorisk kartläggning och en åtgärdsgaranti i förskoleklassen som ska ge elever rätt till extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram (SOU 2016:59) är ett steg i rätt riktning när det gäller att tidigt upptäcka de elever som är i behov av extra anpassningar och särskilt stöd. Kommissionen vill i sammanhanget betona vikten av vad som kan betecknas som individuell prevention, dvs. förebyggande individanpassade insatser. Utgångspunkten bör vara att i första hand förebygga skolsvårigheter, i stället för att senare under en elevs skolgång vidta åtgärder för att försöka reparera skadorna.

Dokumentation av elevernas kunskaper och behov av stöd är en förutsättning för att rätt åtgärder ska kunna vidtas, samt för att övergångar mellan årskurser och skolor och mellan skolformer ska fungera väl.

Elever har olika förutsättningar och behov. Det är skolans ansvar att tillhandahålla en utbildning som är likvärdig och som så långt

som möjligt är tillgänglig för alla elever. Kommissionens förslag och bedömningar om en stärkt finansiering, kompetensutveckling och bättre strukturer för tidiga insatser och tydligare dokumentation bör bidra till att alla elever ska kunna få den hjälp de behöver i ordinarie skolor. För de elever som har särskilt betydande problem kan en annan väg behövas i form av resursskolor.

Det är viktigt att elever som behöver mer stimulans och utmaningar i skolarbetet får det, och att lärare anpassar undervisningen även utifrån högpresterande och särbegåvade elevers behov och förutsättningar.

Kommissionen vill understryka vikten av kunskapsuppbyggnad och kunskapspridning gällande arbetssätt och metoder för att kunna anpassa undervisningen efter olika elevers olika behov och förutsättningar. Det handlar såväl om elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd, som särbegåvade eller högpresterande elever. Utan att frånga ambitionen om inkludering i det svenska skolsystemet kan Sverige inhämta inspiration ifrån andra länder som arbetar aktivt med dessa elevgrupper.

De kunskaper och erfarenheter som finns nationellt och internationellt när det gäller att främja olika elevgruppers lärande och kunskapsutveckling behöver sammanställas och spridas, och göras tillgängliga för rektorer, lärare och andra personalgrupper i skolan.

Kommissionen föreslår att en utredning tillsätts för att, i likheter med flera andra utbildningssystem, utveckla ett nationellt sammanhållet system med forskningsbaserade metoder och arbetssätt gällande insatser för elever i behov av särskilt stöd. I detta arbete ska nationella och internationella erfarenheter samlas in och beaktas.

En stärkt och mer tillgänglig elevhälsa

En god hälsa är en viktig förutsättning för att klara skolan. Det ingår i elevhälsans generella arbete att främja elevers lärande, utveckling och hälsa, förebygga ohälsa och inlärningssvårigheter samt bidra till att skapa miljöer som främjar lärande, utveckling och hälsa. Elevhälsans individuellt riktade arbete innebär att bidra med stöd till elevernas utveckling mot utbildningens mål, undanröja hinder för lärande, utveckling och hälsa, uppmärksamma och på rektorns uppdrag utreda orsaker till inlärningsproblem, uppmärksamma och ut-

reda orsaker till ohälsa samt bidra med åtgärder och anpassning för varje enskild elev i behov av särskilt stöd.

Tillgången till elevhälsa är otillräcklig på många skolor och skolornas förebyggande och hälsofrämjande arbete innebär i mycket liten utsträckning en tydlig strategi och ett systematiskt utvecklingsarbete. Elevhälsan motsvarar inte fullt ut elevernas behov, t.ex. gällande stöd i att utveckla och bibehålla psykisk hälsa. Arbetet präglas många gånger av åtgärdsinriktning medan det främjande och förebyggande arbetet kommer i andra hand. Insatser sätts många gånger in för sent.

Det är angeläget att elevhälsan har de förutsättningar som behövs för att uppfylla lagstiftarens intentioner när det gäller generell förebyggande insatser, samt för att tidigt upptäcka elever som behöver extra individanpassat stöd och ge dem de insatser de behöver i rimlig tid.

Kommissionen föreslår att skolans uppdrag att främja elevers hälsa och välbefinnande ska förtydligas i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet och läroplanen för gymnasieskolan.

Kommissionen noterar att det finns ett aktuellt förslag från en statlig utredning om att tillsätta en särskild utredare som ska föreslå hur elevhälsans främjande, förebyggande och åtgärdande arbete kan konkretiseras.

Berörda myndigheters ansvar och samverkan gällande elevhälsoområdet bör förtydligas och omfattas av den myndighetsöversyn som kommissionen föreslår.

Kunskapsuppbyggnaden och kunskapsspridningen gällande arbetsätt och metoder inom elevhälsoområdet behöver förbättras. Det handlar dels om hur skolors generella hälsofrämjande arbete kan utformas för att ha effekt och vara en integrerad del i skolans verksamhet, dels om att utarbeta evidensbaserade program för att motverka psykisk ohälsa.

Aktivt skolval och minskad skolsegregation

Kommissionen menar att den bristande likvärdigheten är ett allvarligt problem i den svenska skolan. Mer precist uttryckt består problemen i bristande kvalitet i undervisningen i vissa skolor eller

skolklasser och i brister i utförandet av det kompensatoriska uppdraget. Den internationella bilden är att små resultatskillnader i ett land samvarierar med höga genomsnittliga resultat. Den finns även ett viktigt värde i att elever med olika bakgrund möts i skolan. Problemet med bristande likvärdighet synes dessutom öka, att döma av resultaten från de internationella mätningarna. Ambitionen måste vara att alla skolor ska vara bra skolor och att ingen vårdnadshavare eller elev ska behöva välja bort en skola på grund av att den uppfattas som mindre bra.

Det kompensatoriska uppdraget försvåras i segregerade miljöer. Det finns även stor risk för att förväntningarna sänks på elever i dessa skolmiljöer. Det är även svårare att rekrytera erfarna lärare och rektorer till skolor i socioekonomiskt utsatta områden.

Allsidig social sammansättning

Kommissionen föreslår att det i skollagen anges att huvudmannen aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av elever på sina skolenheter. Rektorns ansvar för att inom skolenheten verka för en allsidig social sammansättning av undervisningsgrupper ska skrivas in i läroplanerna.

Förslaget ger förutsättningar för huvudmän och rektorer att på sikt stärka likvärdigheten. Förslaget kan få större betydelse om det i övrigt i samhällsdebatten och politiken reses starkare krav på åtgärder i bostadsplaneringen eller i samhällsplaneringen i övrigt för att komma till rätta med segregationen.

Aktivt skolval

Kommissionen föreslår en ny bestämmelse som innebär ett aktivt skolval. Placering av elever i förskoleklass och grundskola med kommunal huvudman ska göras utifrån en ansökan från vårdnadshavarna. Även om en ansökan inte görs så är hemkommunen, enligt regeringsformen samt skollagen, skyldig att erbjuda en skolplacering på rimligt avstånd från hemmet.

Förändrade regler för placering vid skolenheter med kommunal huvudman

Kommissionen föreslår en ny bestämmelse om placering på kommunala skolenheter med innebörden att kommunerna ges en möjlighet att frångå närhetsprincipen vid beslut om skolplacering från årskurs 7 under förutsättning att antalet sökanden till en given skola överstiger antalet platser. Närhetsprincipen får i dessa fall ersättas av ett urval som sker genom lottning. En elev som på grund av särskilda skäl har behov av en skolplacering i skälig närhet till hemmet ska dock alltid ha rätt till en sådan placering. Vidare ska dagens bestämmelse om rätten att gå kvar i den skolenhet man börjat på inte ändras.

Utredning om närhetsprincipen

Kommissionens förslag skapar förutsättningar för en minskad skolsegregation. Det är emellertid också kommissionens uppfattning att nuvarande utformning av närhetsprincipen skapar begränsningar för kommuner att tillräckligt effektivt arbeta för en allsidig social sammansättning av skolor och klasser. Därmed innebär närhetsprincipen också en begränsning i kommunernas möjlighet att minska skolsegregationen. Det finns i dag ett friutrymme inom skollagens ram i hur närhetsprincipen tillämpas. Av rättspraxis följer att närhetsprincipen innebär en relativ, inte en absolut, närhet. Detta innebär att en elev har rätt till en skolplacering på en skola nära hemmet, dock inte alltid den närmaste. Det finns dock också en stor osäkerhet kring vad skollagens närhetsprincip närmare i enskilda fall innebär för rättighet för elever, och därmed också vilka begränsningar den innebär för kommunens möjlighet att organisera sitt skolväsende i syfte att minska skolsegregationen. Kommissionen anser därför att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att se över hur närhetsprincipen vid placering på kommunala skolor kan förändras, i syfte att möjliggöra en större flexibilitet för kommuner i hur de organiserar sitt skolväsende och därmed få ett mer effektivt verktyg att motverka skolsegregation.

Förändring i reglerna för mottagande av elever vid fristående skolor

Kommissionen menar att huvudregeln liksom i dag ska vara att fristående skolor ska vara öppna för alla. Kötid ska inte längre kunna användas som urvalskriterium vid fler sökande än platser vid en skolenhet. Lottning ska kunna användas som urvalskriterium. I beslutet om godkännande ska anges vilka urvalskriterier som huvudmannen ska använda sig av när antalet sökande överstiger antalet platser på en skolenhet.

Att ersätta kötid med lottning enligt ovan innebär att elever som kommer sent till Sverige får samma chans som andra elever att få en placering på en skola där antalet sökanden överstiger antalet platser. Förslaget innebär också att fördelarna av ett informationsövertag som medför att vissa vårdnadshavare ställer barnet i kö till en fristående skola många år före skolstart neutraliseras. Förslaget ger därmed ökad legitimitet åt förslaget om aktivt skolval.

Utredning om gemensam antagning

Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att ta fram ett system för gemensam antagning av elever till skolenheter inom förskoleklass och grundskola med kommunal respektive enskild huvudman.

De förslag om ändrade urvalsregler som kommissionen lämnar kan ge nya argument för gemensam antagning. Kommissionen bedömer att även frågan om möjligheterna att begränsa antalet tillfällen under skoltiden då skolval medges bör utredas. Det är viktigt med goda planeringsförutsättningar för ett effektivt resursutnyttjande. I dag kan elever byta skola vid ett obegränsat antal tillfällen under läsåret. Detta får enligt kommissionens mening till följd att stora ekonomiska, lokalmässiga och personella resurser inte används fullt ut.

Läroplansutveckling och utvärderingssystem

Kontinuerlig läroplansutveckling

Utvecklingen av kursplaner, ämnesplaner och kunskapskrav bör ske i en kontinuerlig process med stark förankring hos lärosäten och bland lärare och rektorer. Det skulle ge förbättrade förutsättningar

för att hålla styrdokumentet relevanta och användbara och att de är baserade på aktuell vetenskap och beprövad erfarenhet.

Läroplansmål och kunskapskrav

Kommissionen menar att det behöver undersökas om undervisningen styrs av kursplanernas och ämnesplanernas syften eller långsiktiga mål på det sätt som avsetts eller om kunskapskrav och s.k. kunskapsmatriser kommer att i för hög grad bli styrande.

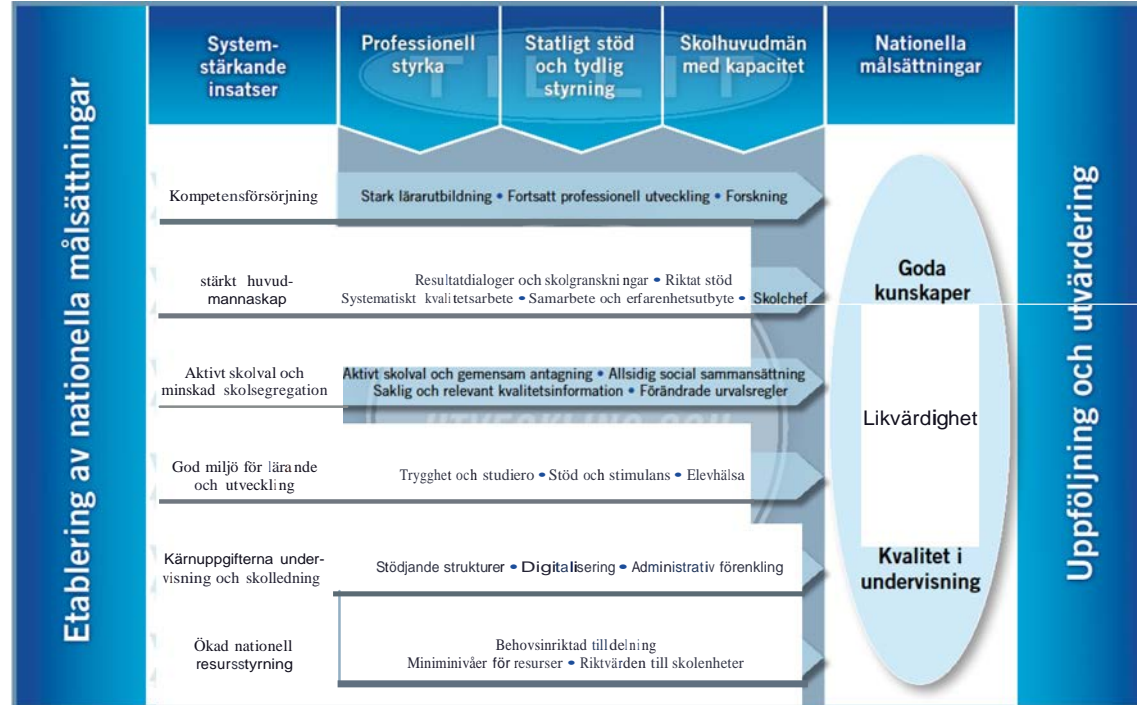
Ett sammanhållet uppföljnings- och utvärderingssystem

Det behövs mer tillförlitlig resultatinformation om elevernas kunskapsutveckling, på såväl nationell nivå som på huvudmannanivå och skolnivå, än den som ges av betyg och nationella prov. Det är inte minst viktigt för den lokala uppföljningen att det finns instrument som ger möjlighet att t.ex. bedöma effekter av undervisning och stödinsatser. För ett informerat skolval är det av största betydelse att det finns tillgång till uppgifter om en skolas bidrag till elevernas kunskapsutveckling genom s.k. value-added-mått. De kan ge mer rättvisande kvalitetsinformation än betyg och provresultat. Det saknas även uppgifter om hur många barn och elever i svensk skola som är i behov av och får någon form av extra anpassningar och särskilda stödinsatser, vilka insatser som görs och hur dessa fungerar. Det behövs kunskap om vilka program och insatser som är effektiva när det gäller extra anpassningar och särskilt stöd.

Ett robust skolsystem med utvecklingskraft och starkt likvärdighet

Kommissionens förslag har utformats så att de är inbördes konsistenta och stärker varandra. Tillsammans utgör de en samlad nationell strategi för förbättrade skolresultat, högre kvalitet i undervisningen och starkt likvärdighet. Strategin sammanfattas i denna bild:

Nationell strategi

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss Utbildningsdepartementet Samling för skolan - Nationell strategi för kunskap och likvärdighet (SOU 2017:35)

Göteborgs Stad har beretts tillfälle till yttrande gällande ovan rubricerat ärende och önskar lämna följande synpunkter.

Göteborgs Stad konstaterar inledningsvis att trots kommissionens omfattande rapport saknas bland annat aspekter kopplade till det livslånga lärandet, då främst analyser och perspektiv kopplade till förskola, fritidshem och särskola. Andra områden som inte berörs är exempelvis digitalisering.

Stärkt huvudmannaskap genom statligt stöd och samverkan

Kommissionen bedömer att det bör vara en nationell skolmyndighet med regional närvaro med myndighetskontor som ska ha till uppgift att stödja och stärka huvudmännen. Utifrån de nationella målsättningarna ska denna myndighet genomföra resultatdialoger med huvudmännen. Myndigheten ska också genomföra stödjande skolgranskningar. Genom samverkan mellan skolmyndigheten, huvudmän, lärosäten och arbetsliv ser kommissionen att starka utvecklingsmiljöer för kompetens och undervisningens kvalitet kan skapas. Göteborgs Stad ser det som positivt med regional närvaro och ser att en myndighet med ett stödjande uppdrag regionalt kan få positiva effekter för kommunens utvecklingsarbete. Att de statliga myndigheternas uppgifter omprioriteras så att resurser frigörs till vetenskapligt förankrat utvecklingsstöd ger också förutsättningar för en utveckling i en sådan riktning.

När det gäller myndighetens arbetsätt och relation till huvudmännen vill Göteborgs Stad dock påtala betydelsen av att denna myndighet arbetar dialogbaserat och att rollfördelningen blir tydlig i samverkan mellan myndighet och huvudmän. I den pågående myndighetsöversynen är det därför angeläget att utredningen som ansvarar för denna översyn för en dialog med landets skolkommuner för att hitta gränssnittet gentemot huvudmännen i skolmyndighetens stödjande uppdrag. Inte minst blir det viktigt att rollfördelningen blir tydlig i de föreslagna resultatdialogerna och att de resulterar i att myndigheten och huvudmannens strukturer stödjer varandra. Därför anser Göteborgs Stad också att det är bra att skolchefens ansvar regleras och *tillstyrks* därför detta förslag. I detta avseende blir skolchefers roll att stödja rektorerna särskilt viktig att reglera. Här vill dock Göteborgs Stad särskilt framhålla betydelsen av att formerna för denna reglering inte skapar oreda i kommunernas ansvarsstrukturer. Det finns risker att en sådan statlig intervention kan skapa otydlighet i den kommunala styrningen genom att en av kommunens chefers ansvar ska regleras medan andras inte gör det.

Avseende kommissionens förslag om att göra statens möjligheter till ingripande mot det offentliga respektive enskilda skolhuvudmän mer likvärdiga *tillstyrks* detta förslag. Vidare *tillstyrks* förslaget om att statliga åtgärder för rättelse ska kunna aktualiseras i

sådana situationer då föreläggande från skolmyndigheten inte följts samt missförhållandet är allvarligt. Kommissionen anger att ingripanden med stöd av dessa bestämmelser kombineras med andra åtgärder för stöd och samverkan på regional nivå. I det sammanhanget anser Göteborgs Stad att det råder otydlighet på vilket sätt som statliga åtgärder för rättelse skiljer sig från den typen av insatser som sker inom ramen för samverkan mellan skolmyndigheten och huvudmannen. Oavsett om staten ingriper med åtgärder är det också trots allt så att kommunerna har ett befolkningsansvar och därmed ett ansvar för elevens skolgång.

Kompetensförsörjning till Skolväsendet

Göteborgs Stad delar kommissionens bedömning om att krävs långsiktiga insatser för att säkra tillgången på behöriga lärare och skolledare till det svenska skolväsendet. Göteborgs Stad vill i detta sammanhang framhålla att det inte räcker med ökat antal platser inom lärarutbildningen eller att förstärka denna utbildning med mer resurser. Frågan om kompetensförsörjning till skolväsendet behöver omfatta en rad långsiktiga åtgärder med syfte att förbättra arbetsmiljön i skolan.

När de gäller lärarutbildningens kvalitet anser dock Göteborgs Stad i likhet med kommissionen att denna utbildning skulle bli bättre med fler undervisningstimmar och fler praktiska inslag. Bristen på praktisk inriktning kan leda till att studenterna lämnar utbildningen utan kunskap om yrkets komplexitet. Därför är också kommissionens bedömning om att stärka den verksamhetsförlagda inriktningen på utbildningen, en utveckling i rätt riktning. I syfte att stärka lärarutbildningarnas kvalitet anser Göteborgs Stad att kommissionens bedömning att satsa på excellenta centra också är ett steg i en sådan riktning.

Många studenter påbörjar utbildningen utan att veta vad yrket innebär. Därför vill Göteborgs Stad instämma i kommissionens bedömning att lämplighetsbedömning för antagning till lärarutbildningen kan övervägas.

Att göra det attraktivt för behöriga lärare att vilja arbeta som lärare och underlätta för behöriga lärare som lämnat yrket att åter bli verksamma ses som angeläget av kommissionen och lyfter fram betydelsen att vidta sådana åtgärder, för att uppnå detta. Här anser Göteborgs Stad att kommissionen saknar konkreta förslag på åtgärder.

Vidare bedömer skolkommissionen det som angeläget att skapa bättre tillgång till behörighetsgivande och behörighetskompletterande utbildningar vid sidan av lärarutbildningarna. Göteborgs Stad instämmer i denna bedömning.

Kommissionen gör också bedömningen att som ett led i att förbättra rektorernas möjligheter att delta i rektorsutbildningen bör skolhuvudmännen värna den tid rektor behöver för att tillgodogöra sig utbildningen. Göteborgs Stad delar denna bedömning att rektorsutbildningen är betydelsefull men anser att denna utbildning bättre behöver svara mot rektorers behov av verktyg för att kunna klara sitt uppdrag i praktiken. Mer tid i denna utbildning behöver därför ägnas åt om hur man som rektor löser de praktiska dilemman som rektor möter i vardagen.

Kommissionen ser att den generella forskningskapaciteten behöver stärkas och att ett system behöver skapas för stöd till utveckling av praktisknära forskning och forskningsförsörjning som kan svara mot skolledares och lärares kunskapsbehov. Göteborgs Stad vill påtala betydelsen av att den praktisknära forskningen utgår från verksamhetens behov. Erfarenheten är att det alltför många gånger är akademien som styr forskningsfrågorna. Därför behöver akademien bättre svara mot professionens behov av att forska om sin egen praktik. Här behövs generellt en satsning på utveckla formerna för det systematiska kvalitetsarbetet och forska kring dessa arbetsprocesser. Det skulle kunna leda till att lärare och skolledare utvecklar sin beprövade erfarenhet på ett mer

systematiskt sätt. Därför är regeringens uppdrag till fyra universitet om att bedriva verksamhetsnära forskning tillsammans med kommuner och skolor samt sprida erfarenheterna av denna, också särskilt angeläget. I övrigt instämmer Göteborgs Stad i att spridningen av forskningen behöver utvecklas.

Lärares och skolledares professionella utveckling

Kommissionen föreslår att en nationell funktion för lärar- och skolledarutveckling ska inrättas och att ett nationellt professionsprogram för lärare och skolledare ska inrättas. Programmets övergripande syfte ska vara att främja lärares och skolledares professionella utveckling och skolutveckling, för att skapa generella förutsättningar för kapacitetsbyggande i skolväsendet. Göteborgs Stad *tillstyrker* dessa förslag och anser att det är bra att staten tar en aktiv roll i att skapa förutsättningar för professionsutveckling, men anser att staten i sin aktiva roll behöver avväga formerna för styrning och ansvarstagande i relation till huvudmännen. Det är särskilt viktigt att ett sådant professionsprogram tas fram med hänsyn till lokala behov och förutsättningar. Det finns ett behov av ett utbud av kompetensutveckling som är synligt och som visar de olika stegen i en progression. Inte minst är detta viktigt för att säkerställa en struktur för långsiktighet. Göteborgs Stad vill betona att det är väsentligt att huvudmän, skolledare och lärare får inflytande över hur dessa program utvecklas och förvaltas. Därför är det bra med en gemensam plattform i form av det program som föreslås men det bör kunna anpassas lokalt. Göteborgs Stad *tillstyrker* förslagen om en nationell funktion för lärar- och skolledarutveckling samt ett nationellt professionsprogram. I övrigt vill Göteborgs Stad i detta sammanhang lyfta fram att betydelse av att det finns kontinuitet och långsiktighet i de kompetensutvecklingsinsatser som staten initierar och att det finns möjlighet till digitala delar i sådana kompetensutvecklingsinsatser.

Kärnuppgifterna undervisning och skolledarskap

Göteborgs Stad instämmer i att det är angeläget att regeringen ger hög prioritet åt arbetet med att utveckla och digitalisera nationella prov samt utveckla bedömningsstöd och kunskapsutvärderingar, i syfte att möjliggöra för lärarna att arbeta effektivare samt för att öka likvärdigheten och rättsäkerheten för eleverna. Det är viktigt att detta utvecklingsarbete kommer igång så att lärarna får mer tid för undervisningen. Att lärare kan fokusera på undervisningen är en viktig förutsättning för skolutveckling. Men det är också som skolkommissionen konstaterar av en särskilt betydelse att skolans rektorer kan prioritera det pedagogiska ledarskapet och vara stöd för lärarna i att utveckla undervisningens kvalitet. För att skapa förutsättningar för lärarna att fokusera på undervisningen vill Göteborgs Stad också lyfta fram det positiva med att förstärka skolpersonalen med kompletterande tjänster vid sidan av lärare för att kunna avlasta i olika frågor. Det kan exempelvis handla om personalkategorier som kan stödja i elevhälsoarbetet. Sammanfattningsvis anser Göteborgs Stad att såväl stat som kommuner har ett ansvar för insatser som gör att skolans personal verkligen kan fokusera på kärnuppgifterna undervisning och skolledarskap.

Överväganden om gymnasieskolan

Göteborgs Stad *tillstyrker* förslaget om att tillsätta en utredning i syfte att ta fram en ny regionalt baserad modell för finansiering och styrning av gymnasieskolan med utgångspunkt från ett starkare nationellt ansvar. Göteborgs Stad vill dock i sammanhanget framhålla den regionala samverkan som finns inom ramen för Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) sedan lång tid tillbaka. Genom samverkansavtal finns en välfungerande samordning och en struktur i Göteborgsregionen vilket möjliggör goda planeringsförutsättningar. Det medför exempelvis att det finns ett brett utbud av såväl yrkesutbildningar som av högskoleförberedande utbildningar.

Garanterad undervisningstid

Göteborgs Stad delar kommissionens bedömning om att undervisningstiden i grundskolan kan öka. Göteborgs Stad vill dock betona vikten av att skolhuvudmännen ska ha goda förutsättningar att bedriva en ökad undervisning av god kvalitet vilket bland annat innebär att tillgången till lärare och annan personal måste öka samt att förslaget är fullt ut finansierat. Föreliggande bedömning tydliggör dock bristen i att kommissionen inte belyst förutsättningar och effekter i ett vidare perspektiv som exempelvis andra delar av utbildningssystemet. Sverige har i internationell jämförelse ett unikt undervisningsuppdrag för fritidshemmet, som ska komplettera undervisningen i förskoleklass och grundskola och därigenom bidra till ökad måluppfyllelse för eleverna. Detta är därför en väsentlig verksamhet att väga in i ett fortsatt utredningsarbete.

Kommissionen bedömer vidare att den garanterade undervisningstiden ska tillförsäkras varje elev. Att på ett kvalitetssäkert sätt följa upp undervisning på individnivå är ett omfattande arbete som kräver ett väl utvecklat administrativt stöd. De administrativa uppgifterna inom skolan har under de senaste åren ökat på alla nivåer och föreslås nya uppgifter bör de vara väl utredda och fullt ut finansierade.

En god miljö för lärande och utveckling

Göteborgs Stad anser att trygghet och studiero är angelägna frågor och att det därför i grunden är positivt att elevers ansvar för lärande och god skolmiljö betonas i utredningen. Göteborgs Stad *tillstyrker* förslaget om att komplettera läroplanerna så att de markerar att elever ska visa respekt och hänsyn för lärare och elever, samt betonar vikten av att eleven genom egen ansträngning och delaktighet tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god skolmiljö. Här ska dock understrykas att frågor om trygghet och studiero handlar om värdegrundsfrågor och att det ligger ett ansvar hos skolpersonalen att arbeta med dessa frågor inom ramen för sitt uppdrag vilket behöver ske utifrån skolform och elevernas ålder. Här delar Göteborgs Stad också kommissionens bedömning om att det behöver finnas lagstiftning som är tillräcklig för att kunna säkerställa adekvata disciplinära åtgärder i klassrummet. Det finns ett stort behov av kunskapsuppbyggnad och kunskapsspridning gällande metoder och arbetssätt som fungerar för att skapa trygghet och studiero. Här behövs också enligt Göteborgs Stad ett tydligare uppdrag till lärarutbildningarna om att utbilda i lärares ledarskap. Kommissionen *tillstyrker* det förslag om obligatorisk kartläggning och en åtgärdsgaranti i förskoleklassen som redovisas i betänkandet På goda grunder – en åtgärdsgaranti för läsning, skrivning och matematik (SOU 2016:59). Kommissionen *tillstyrker* även det förslag som redovisas om att eventuella extra anpassningar ska dokumenteras i den skriftliga individuella utvecklingsplanen för elever i årskurs 1- 5. Göteborgs Stad *tillstyrker* förslagen gällande kartläggning och dokumentation och ser det som viktiga komponenter för att säkerställa en likvärdig skola för de yngre barnen. Det är viktigt att en sådan kartläggning som föreslås utgår från förskoleklassens läroplan och att kartläggningar inte leder till en undervisning som präglas av nivågrupperingar.

Kommissionen ställer sig positiv till kommunala resursskolor och föreslår därför om det krävs en lagändring att en sådan sker för att möjliggöra för kommuner att inrätta sådana skolor. Göteborgs Stad anser att inkluderingstanken bör vara styrande för organiseringen av elevernas lärande. Små resursskolor riskerar att inte gynna samverkan och helhetssyn på barn och elever. Den vägledande tanken bör istället vara att skolor bygger upp specialistkompetens för att ta emot alla elever och det ska finnas möjlighet att ha resursgrupper inom ramen för den ordinarie skolan. Göteborgs Stad *avstyrker* förslaget om en lagändring som möjliggör kommunala resursskolor. Göteborgs Stad anser vidare att lagstiftningen kring denna möjlighet även bör ses över för enskilda huvudmän.

Göteborgs Stad *tillstyrker* kommissionens förslag om att skolans uppdrag att främja elevers hälsa och välbefinnande förtydligas. När det gäller frågan om hur elevhälsan kan göras mer ändamålsenlig, tillgänglig och likvärdig föreslår kommissionen att detta ska utredas vidare. Göteborg anser att en sådan utredning behöver sätta fokus på att tydliggöra elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande delar. Ansvarsfrågan och formerna för samverkan mellan olika myndigheter behöver också förtydligas.

Aktivt skolval och minskad skolsegregation

Att likvärdigheten i den svenska skolan måste öka är idag ett vedertaget faktum. Att nå detta mål är dock komplext och kräver med största sannolikhet en rad insatser på många nivåer och från flera samhällsinstitutioner. Göteborgs Stads arbete kring ”Jämlikt Göteborg” är ett exempel på ett sådant arbete. Kommissionens bedömningar och förslag behöver därför kompletteras med såväl andra nationella initiativ som ett väl förankrat lokalt arbete för att målsättningen om en minskad skolsegregation ska kunna nås.

Göteborgs Stad *tillstyrker* förslaget om att huvudmannen aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning. Göteborgs Stad anser dock att förslaget främst är tillämplig på en strukturell nivå d.v.s. på huvudmannanivån. Det är här som påverkan kan ske genom exempelvis samverkan med andra aktörer som stadsplanering och kollektivtrafik.

Göteborgs Stad *avstyrker* därmed förslaget om att rektor ska verka för en allsidig social sammansättning i undervisningsgrupperna.

Göteborgs Stad *avstyrker* förslaget om ett aktivt skolval i dess nuvarande utformning. Ett aktivt skolval kräver ett gediget arbete på den lokala nivån. Exempelvis ska information tas fram på ett sätt att den görs tillgänglig för alla elever och vårdnadshavare. Informationen ska också finnas tillgänglig i god tid före valet. Att regelverket kring aktivt skolvalet ska träda i kraft per 1 juli 2018 medför att förberedelsearbetet inte ges tillräcklig tid.

Göteborgs Stad *avstyrker* också förslaget om lottning vid placering vid skolenheter med kommunal huvudman.

Göteborgs Stad ser dock positivt på fortsatta nationella initiativ, i samverkan med skolhuvudmännen, för att minska skolsegregationen.

Göteborgs Stad konstaterar att Skolkostnadsutredningen hade i uppdrag att utreda hur det kunde säkerställas att antagningen av elever till enskilt bedriven förskoleklass, grundskola och grundsärskola sker enligt gällande bestämmelser om lika tillgång till utbildning. Utredningen skulle även överväga en lösning där lägeskommunen görs ansvarig för administrationen av köer och antagning av elever även till de fristående skolor som är belägna i kommunen. Skolkostnadsutredningen kom fram till att en sådan lösning skulle ha ett antal praktiska utmaningar och utredningen valde att inte lämna några förslag om en gemensam kö administrerad av lägeskommunen. Att en förnyad utredning, som Skolkommissionen föreslår, skulle komma till en annan slutsats drygt ett år senare verkar inte troligt.

För Göteborgs Kommunstyrelse